

# De esprit bewaren

In de tweede aflevering van onze reeks over produceren eind jaren '90 staan de kunstencentra centraal.

Zij combineren een presentatie- met een productietaak. **Marleen Baeten** sprak met Stef Ampe en Kristof Jonckheere van het Nieuwpoorttheater (Gent) en met Willy Malysse van Limelight (Kortrijk). Beide centra varen sinds kort een nieuwe koers die prioriteit geeft aan de productiewerking.

## Produceren in een kunstencentrum

Het podiumkunstendecreet dat in 1993 in werking trad, voorziet in een subsidieregeling voor theater-, dans- en muziektheatergezelschappen en daarnaast ook in een subsidieregeling voor 'kunstencentra'. Onder die nieuwe benaming bracht het decreet diverse organisaties samen die als belangrijkste gemeenschappelijk kenmerk hebben dat de vernieuwing in de podiumkunsten van de jaren '80 zich grotendeels in hun schoot voltrok. Kunstenaars als Anne Teresa De Keersmaeker, Jan Fabre, Jan Decorte, Jan Lauwers, Josse De Pauw, Lucas Vandervost, Ivo Van Hove, Sam Bogaerts, Luk Perceval en vele anderen die de traditionele gezelschappen verlieten of erbuiten wensten te werken, vonden hier enthousiaste ondersteuning met zeer weinig middelen: een repetitieruimte, een bereidwillige technicus, een toonplek. Waar de culturele centra op de eerste plaats een spreidingsopdracht hadden, stelden de kunstencentra vernieuwing en experiment voorop. De klemtoon varieerde van hoofdzakelijk produceren (Kaaithheater) tot hoofdzakelijk presenteren. Van 1980 tot 1987 vond een aantal kunstencentra en enkele vooruitstrevende culturele centra elkaar in het Vlaams Theater Circuit, dat zich als taak stelde om vernieuwend (vooral buitenlands) werk te spreiden in Vlaanderen.

### Beknpte geschiedenis

Het huidige denken over (produceren in) kunstencentra situeert zich tegen de achtergrond van een welbepaalde historische, beleidsmatige en financiële context. Wie deze opfrissing van het geheugen niet nodig heeft – of wie een onbedwingbare allergie aan cijfers heeft – kan onderstaande paragrafen overslaan en de draad weer opnemen bij de titel 'Infrastructuur'.

Tijdens het decennium dat voorafgaat aan hun officiële erkenning als 'kunstencentra', kregen deze centra allerlei benamingen. In *Et cetera* nr. 2 (maart 1983) beschrijft Theo Van Rompay twaalf 'nieuwe theatercentra' die deel uitmaken van wat hij het 'kleine circuit' noemt. In het Theaterjaarboek voor Vlaanderen 1984-1985 heeft hij het over 'de niet-officiële culturele centra'. In 1986 worden Proka, Nieuwpoorttheater, Stuc, Limelight en Vooruit erkend als 'receptieve productiecentra', met budgetten variërend van 500.000 fr. tot 1.200.000 fr. De politieke beslissing is belangrijker dan het budget, dat in de loop der jaren slechts traag zal groeien. De centra worden erkend zonder dat de overheid er duidelijke criteria voor opstelt. Gaandeweg sijpelt het Nederlandse model van de 'werkplaatsen' voor jonge theatermakers door in de taakstelling.

Tot 1989 stijgen de toelagen voor de centra nauwelijks. In 1990 besluit Minister van Cultuur Dewael een substantieel deel van het voorziene budget voor de theaterprojecten over te hevelen naar de receptieve productiecentra, die ook wel 'werkplaatsen voor multimediale initiatieven' worden genoemd. Omdat de financiering afkomstig zijn van het theaterbudget en omdat de budgetten voor theater proportioneel veel hoger zijn dan die voor andere kunsten worden de theateractiviteiten de facto de norm voor de evaluatie van de 'multimediale initiatieven'. Er tekenen zich nog enkele andere tendensen af die tot op de dag van vandaag herkenbaar zijn: de toegekende subsidiëring staat niet in verhouding tot de opgelegde criteria (professionalisering, receptieve en productionele werking, spreiding van de eigen producties binnen het eigen circuit en over

andere podia van de Vlaamse Gemeenschap, vernieuwing en experiment) en er ontstaat een schaalverschil tussen de centra, dat zich ook budgettair weerspiegelt. Limelight, Monty, Nieuwpoorttheater, Stuc en De Werf ontvangen budgetten tussen 1.500.000 fr. en 5.000.000 fr. Vooruit ontvangt 8.700.000 fr. Kaaithheater, met een haast uitsluitend productionele werking, ontvangt 14.800.000 fr.

Het kabinet van Minister Dewael becijfert dat er jaarlijks 250.000.000 fr. nodig is om de sector van de kunstencentra volwaardig uit te bouwen. Toch is er voor de eerste erkenningsperiode slechts 100.000.000 fr. beschikbaar voor alle kunstencentra samen. Zeven centra worden gesubsidieerd: Limelight, Nieuwpoorttheater, Stuc, Monty, De Werf, Vooruit en Kaaithheater. Villanella, Zuiderpershuis en De Kopergieterij worden erkend, maar ontvangen geen subsidies. Voor de periode 1997-2001 adviseert de Raad voor Kunstencentra voor een totaal van 183.000.000 fr., maar de Vlaamse Raad bekrachtigt slechts 104.600.000 fr. De twee groten (Kaaithheater en Vooruit) ontvangen elk 40.000.000 fr. Voor de vijf kleinere centra variëren de bedragen tussen 13.000.000 en 15.000.000 fr. De zonder subsidies erkende centra uit de vorige periode krijgen deze keer wel subsidies: 20.000.000 fr. voor Zuiderpershuis, 8.000.000 fr. voor Villanella en De Kopergieterij. Maar er staan nog nieuwkomers te dringen. Uiteindelijk krijgen Centrum Netwerk (Aalst), België (Hasselt) en TheaterTeater (Mechelen) elk 3.000.000 fr. buiten de lijnen van het podiumdecreet, eerst als 'projectkunstencentrum', dan onder de noemer 'diverse organisaties voor podiumkunsten'. Het gaat om een jaarlijks te vernieuwen nominatim-subsidiëring.